

دانشگاه فرهنگیان
فصلنامه علمی-تخصصی آموزش پژوهی
سال دوم، شماره هشتم، زمستان ۱۳۹۵

رابطه تجارب دانشگاهی با دستاوردهای تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان فارس

اسماعیل جوکار^۱، سیده نجمه مولایی^۲، عباس اناری نژاد^۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه تجارب دانشگاهی با دستاوردهای تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان استان فارس بود. این تحقیق از نوع توصیفی همبستگی بود که به روش مقطعی انجام گرفت. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان سال آخر (۱۴۰۰ نفر) مشغول به تحصیل در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۴-۹۵ در دانشگاه فرهنگیان استان فارس بودند که با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی طبقه‌ای بر حسب جنسیت و رشته تحصیلی تعداد ۳۰۲ نفر طبق جدول مورگان به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در این پژوهش، پرسش‌نامه تجربیات دانشجویان دانشکده (دستاوردهای دانشگاهی و تجربیات دانشجویان) بود و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی، رگرسیون چندگانه، ضریب هم بستگی و آزمون t مستقل استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که هر سه بعد تجارب دانشجویان شامل، ادراک از کیفیت تلاش دانشجوی، انسجام اجتماعی و کیفیت محیط به ترتیب پیش‌بینی کننده معنادار دستاوردهای دانشگاهی آنان می‌باشد؛ در ضمن بر اساس جنسیت، وضعیت تاهل و محل سکونت تفاوت بین دستاوردهای تحصیلی آن‌ها معنی‌دار نیست؛ اما بر حسب رشته تحصیلی، محل تحصیل و عملکرد تحصیلی، قدرت ابعاد تجارب دانشجویان در پیش‌بینی دستاوردهای آنان متفاوت است. با توجه به نتایج حاصل شده، ایجاد شرایط و امکانات آموزشی و پژوهشی مطلوب در جهت رشد و شکوفایی استعدادها و توانایی‌های دانشجویان دانشگاه فرهنگیان امری ضروری است؛ بنابراین لازم است، دانشگاه محیط و فضای مناسب علمی و اجتماعی را برای دانشجویان ایجاد کند تا بدین وسیله بتوانند به دانشجو معلمان کارآمد و اثربخش تبدیل شوند.

کلید واژه‌ها: تجارب دانشگاهی، دستاوردهای تحصیلی، دانشجویان، دانشگاه فرهنگیان فارس

^۱ کارشناس علوم تربیتی و کارمند اداره آموزش و پرورش شهرستان فراه‌شیند (نویسنده مسئول)

cr.esmail@yahoo.com

^۲ دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان، فارس.

^۳ استادیار گروه علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان، فارس.

دریافت: ۹۶/۵/۲۵ پذیرش: ۹۶/۸/۳

مقدمه

آموزش عالی در هر کشوری یکی از مهم‌ترین نهادهای مورد توجه است که نقش انکارناپذیری در روند جوامع بر عهده دارد و از دانشگاه به عنوان نهادی متفکر، آگاه و نوآور در جامعه انتظار می‌رود که با انجام وظایف و رسالت‌های خود در سه زمینه آموزش، پرورش و عرضه خدمات علمی و اجتماعی (بازرگان، فتح‌آبادی و عین‌اللهی، ۱۳۸۰) بتواند گام‌های موثرتری در تحقق آرمان‌های جامعه بردارد و همواره کشور را به سمت پیشرفت رهنمود سازد (حسینی و نصر، ۱۳۹۱). همچنین دانشگاه نقش مهم و اصولی در پیشبرد اهداف آموزشی و پرورشی دارد؛ به همین دلیل لازم است که این موسسات دائماً مورد بررسی و واکاوی قرار بگیرند؛ تا جایی که در مؤسسات آموزش عالی، ارزیابی و بهبود اثربخشی آموزشی دانشجویان، یکی از مهم‌ترین مسائل می‌باشد. به علاوه اغلب اوقات اثربخشی یک موسسه آموزشی بر اساس پیامدهای آن مانند رضایت دانشجویان، برنامه‌های آنان برای ادامه تحصیل، موفقیت و میزان تحقق دستاوردهایشان سنجیده می‌شود (پیتمن^۱، ۲۰۰۳). دستاوردهای تحصیلی را می‌توان ارزیابی خود گزارش شده دانشجویان از پیشرفت‌های صورت گرفته، منافع کسب شده یا پیامدهای محقق شده از طریق اهداف آموزشی که از مشارکت در تجارب دانشگاهی ناشی می‌شود، تعریف کرد (হারدی^۲، ۲۰۰۵)؛ بنابراین می‌توان میزان پیشرفت دانشجویان در جهت تحقق اهداف مهم آموزشی را برحسب دانش، مهارت و نگرش کسب شده از دوران تحصیل بررسی نمود. در ادامه تعریف هر یک از حوزه‌های مذکور دستاوردهای تحصیلی پرداخته شده است:

۱. دستاورد دانشی: عبارت است از معلوماتی که دانشجو در طول تحصیل از منابع درسی خود، آموخته و در موارد لزوم از آن‌ها استفاده می‌نماید (ویلیامز^۳، ۲۰۰۷).

¹ Pittman
² Hardy
³ Williams

۲. دستاورد مهارتی: عبارت است از توانایی دانشجوی در به کار بستن صحیح آموخته‌های خود در شرایط یا موقعیت‌های مورد نیاز و عرضه آن‌ها در زمان‌هایی که مناسب و مورد لزوم است (نوروز زاده و مقدسی، ۱۳۸۸).

۳. دستاورد نگرشی: شامل تغییر در رفتار، اندیشه و دیدگاه دانشجو به شئون مختلف کار و زندگی، مطالب و پدیده‌ها که ناشی از تحصیل است (هاردی، ۲۰۰۵).

بی تردید می‌توان معیار و ملاک دستاوردهای تحصیلی دانشجویان را یکی از مهم‌ترین روش‌های تعیین اثربخشی دانشگاه معرفی کرد. هنگامی می‌توان موفقیت و پیشرفت نظام آموزش عالی را اثبات کرد که این سازمان توانسته باشد به وسیله اقدامات و راهکارهای اساسی خود، درجه و میزان نیل به اهداف خود را تعیین کند و به بیان دیگر اثربخشی سازمان است که نشان می‌دهد تا چه میزان از تلاش‌های انجام شده نتایج مورد نظر حاصل شده است.

حال با توجه به اهمیت توسعه کیفی خدمات آموزشی و تأکید فراوان بر سنجش دستاوردها در سطح ملی، منطقه‌ای و جهانی، درک عوامل مؤثر بر بهبود دستاوردهای دانشجویان و رشد علمی آنان برای مدیران و متخصصان آموزشی مهم است. به همین دلیل، متخصصان آموزشی میزان زیادی از زمان و تلاش خود را صرف شناخت چگونگی افزایش تجارب دانشگاهی دانشجویان می‌نمایند (اوجی و مرزوقی، ۱۳۹۲).

منظور از تجارب دانشگاهی، ترکیبی از رویدادها، فعالیت‌ها و روابطی است که در حین حضور در دانشگاه به دست می‌آید و شامل فعالیت‌های مرتبط با برنامه درسی یا فوق برنامه درسی، تعامل و روابط دانشجویان با استادان، کارکنان و سایر هم‌دانشگاهیان می‌شود (مک کلاسی - تیتوس^۱، ۱۹۹۶). همچنین فرایندها و کیفیت تجربیات دانشجویان در داخل و خارج کلاس نیز مد نظر می‌باشد (ویلیامز^۲، ۲۰۰۷)؛ به علاوه، به منظور سنجش تجربیات دانشجویان، معیارهای مختلفی توسط صاحب نظران بیان شده است (کوه^۳، ۲۰۰۳، کولیاتیکیک و لوهمان^۱، ۲۰۰۳ و

¹ Mccluskey-Titus

² Williams

³ kuh

پیتمن، ۲۰۰۳). در این مطالعه برای بررسی تجارب دانشجویان ۳ معیار و ملاک اندازه گیری کیفیت تلاش^۲، انسجام اجتماعی^۳ و کیفیت محیط دانشگاه^۴ مد نظر است که در ادامه مورد واکاوی قرار می گیرد؛ تا جایی که، کیفیت تلاش دانشجو از منظر ایرانگو^۵ (۲۰۱۰) به عنوان رویکرد مناسب برای سنجش کیفیت تجارب دانشجو معرفی شده است و این که آیا دانشجویان از فعالیت مختلف آموزشی که در آن درگیرند، سودی می برند یا خیر، اطلاق می گردد و همچنین لیونز (۲۰۰۷) انسجام اجتماعی را سطح تناسب بین فرد و محیط اجتماعی آن (یعنی فعالیت های فوق برنامه درسی و تعاملات بین همکلاسی ها) معرفی کرده است. در حقیقت انسجام اجتماعی بر موقعیت و رشد دانشجویان و تحقق دستاوردهای آنان تاثیر مثبتی دارد (کوه، ۲۰۰۱؛ دیویس و مورل^۶، ۱۹۹۳ و ریوس^۷، ۲۰۱۰). بنا بر مطالب فوق، کیفیت تلاش دانشجو و انسجام اجتماعی بین دانشجویان مستلزم یک محیط دانشگاهی فعال و پویا می باشد؛ به طور کلی محیط دانشگاه، محیطی است که در بروز و ظهور استعدادها و مختلف شخصیت انسان تاثیر می گذارد. بیرد^۸ (۲۰۰۴) معتقد است که کیفیت محیط دانشگاه نه تنها منجر به پیشرفت و اصلاح یادگیری شده، بلکه موجب ایجاد محیطی منحصر به فرد در جهت تنوع، ترویج وحدت و کاهش نابرابری اجتماعی در دانشگاه می شود.

همان طور که بیان شد، دانشجویان در جهت دستیابی به دستاوردهای تحصیلی تحت شرایط و عوامل متعددی قرار می گیرند؛ در این راستا بسیاری از پژوهشگران به انجام تحقیق های مرتبط با رابطه تجارب دانشگاهی و دستاوردهای تحصیلی دانشگاهی دانشجویان پرداخته اند. در تایید مطلب فوق اوجی و مرزوقی (۱۳۹۲) هر سه بعد تجارب دانشجویان شامل: ادراک از کیفیت محیط دانشگاه، کیفیت تلاش و انسجام اجتماعی را به ترتیب بر دستاوردهای تحصیلی

¹ Koliatic and Lohman

² Quality of Effort

³ Social Intergration

⁴ Quality of Environment

⁵ Irungu

⁶ Davis and Murrell

⁷ Rios

⁸ Byrd

دانشجویان تاثیر گذار دانسته‌اند و همچنین کریمی (۱۳۹۳) در تحقیق خود عنوان کرد، بین تجارب دانشجویان و دستاوردهای تحصیلی رابطه‌ی معناداری وجود دارد و شیخ‌الاسلامی و همکاران (۱۳۹۴) طی تحقیق خود به این نتیجه دست یافتند که، خودکارآمدی تحصیلی، پیش‌بینی کننده مثبت و معنی دار دستاوردهای تحصیلی دانشجویان می‌باشد.

همچنین لین^۱ (۱۹۹۷) در تحقیق خود با استفاده از CSEQ مشخص کرد، تلاش دانشجویان تایوانی در کسب تجارب دانشگاهی به طور معناداری با دستاوردهای دانشگاهی مرتبط است و هر چه نمرات مقیاس تجارب دانشگاهی آنان بیشتر باشد، دستاوردهای دانشگاهی بهتری محقق می‌گردد و براکستون^۲، میلیم^۳ و سولیوان^۴ (۲۰۰۰) در پژوهش خود دریافتند که، کیفیت محیط و تجارب یادگیری تاثیر مثبتی بر انسجام تحصیلی و علمی دارد و همچنین نتایج حاصل از تحقیق سورینز و ولف^۵ (۲۰۰۸) نشان داد که محیط دانشگاه می‌تواند در کسب دستاوردها و نتایج تحصیلی تاثیر بسزایی داشته باشد و تجارب دانشگاهی می‌تواند به طور غیر مستقیم و به واسطه انسجام اجتماعی بر ماندگاری و ادامه تحصیل دانشجویان تاثیر داشته باشد.

با وجود اهمیت تحقق دستاوردها در توسعه کیفی آموزش عالی به نظر می‌رسد که توجه کافی به این مقوله در نظام آموزش عالی صورت نپذیرفته است و مدیریت‌های دانشگاهی نسبت به میزان تحقق دستاوردهای دانشجویان دانشگاه خود شناخت اندکی دارند تا بتوانند نسبت به برطرف نمودن محدودیت‌ها و موانع موجود اقدام نمایند (کونراد^۶، ۲۰۰۲). در این میان دانشگاه فرهنگیان به عنوان دانشگاهی که در صدد است دانشجو معلمانی متعهد، متفکر، خلاق و انقلابی تربیت کرده و در اختیار نظام آموزش و پرورش و جامعه دهد، می‌بایست توجه کافی به این مقوله انجام شود تا مدیریت‌های دانشگاهی بتوانند محدودیت‌ها و موانع موجود را در این دانشگاه به طور شایسته و بایسته برای تربیت این دانشجویان برطرف نمایند. در همین راستا،

¹ lin

² Braxton

³ Milem

⁴ Sullivan

⁵ Severiens & Wolff

⁶ Konrad

مطالعه حاضر در پی آن است که رابطه تجارب دانشگاهی با دستاوردهای تحصیلی دانشجویان را مورد ارزیابی قرار دهد؛ تا جایی که فرض اصلی مقاله آن است که با بررسی و واکاوی دیدگاه دانشجو معلمان می‌توان گامی اساسی و اصولی در جهت رسیدن به اهداف دانشگاه فرهنگیان برداشت و از این طریق معلمان تربیت یافته در دانشگاه فرهنگیان در نسل آینده می‌توانند، دستاوردهای تحصیلی خود را در عمل رعایت کنند و اقداماتی موثر انجام دهند؛ بنابراین این مقاله در جهت شناسایی رابطه‌ی تجارب دانشگاهی و دستاوردهای تحصیلی، در پی یافتن پاسخ سوالات زیر می‌باشد:

۱. آیا بین تجارب دانشگاهی و دستاوردهای تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان فارس رابطه معنی‌داری وجود دارد؟
۲. آیا ادراک دانشجویان از کیفیت تلاش، انسجام اجتماعی و کیفیت محیط دانشگاه، پیش‌بینی کننده معنادار دستاوردهای تحصیلی آنان می‌باشد؟
۳. آیا ادراک دانشجویان دختر و پسر از کیفیت تلاش، انسجام اجتماعی و کیفیت محیط دانشگاه، پیش‌بینی کننده معنادار دستاوردهای تحصیلی آنان می‌باشد؟
۴. آیا ادراک دانشجویان مجرد و متأهل از کیفیت تلاش، انسجام اجتماعی و کیفیت محیط دانشگاه، پیش‌بینی کننده معنادار دستاوردهای تحصیلی آنان می‌باشد؟
۵. آیا ادراک دانشجویان رشته‌های تحصیلی مختلف از کیفیت تلاش، انسجام اجتماعی و کیفیت محیط دانشگاه، پیش‌بینی کننده معنادار دستاوردهای تحصیلی آنان می‌باشد؟
۶. آیا ادراک دانشجویان با عملکردهای تحصیلی مختلف از کیفیت تلاش، انسجام اجتماعی و کیفیت محیط دانشگاه، پیش‌بینی کننده معنادار دستاوردهای تحصیلی آنان می‌باشد؟
۷. آیا بین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی دانشجویان بر اساس جنسیت، وضعیت تاهل و محل سکونت آنان تفاوت معناداری وجود دارد؟
۸. آیا بین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی دانشجویان بر اساس محل تحصیل، رشته تحصیلی و عملکردهای تحصیلی مختلف آنان تفاوت معناداری وجود دارد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی همبستگی بود که به روش مقطعی انجام گرفت. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان سال آخر (۱۴۰۰ نفر) مشغول به تحصیل در نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۴-۹۵ در دانشگاه فرهنگیان استان فارس بودند که با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی طبقه‌ای بر حسب جنسیت و رشته تحصیلی تعداد ۳۰۲ نفر طبق جدول مورگان به عنوان نمونه انتخاب شدند.

ابزار مورد استفاده در این پژوهش، پرسش‌نامه تجربیات دانشجویان دانشکده^۱ (CSEQ) پیس و کوه^۲ بود. این پرسش‌نامه نخستین بار در سال ۱۹۷۹ توسط روبرت پیس طراحی شد و چهارمین ویرایش آن در سال ۲۰۰۲ تدوین گردید. این ابزار بومی سازی شده و در پژوهش مشابهی توسط اوجی (۱۳۹۰) مورد استفاده قرار گرفته است (کریمی، ۱۳۹۳).

این پرسش‌نامه شامل پنج بخش به شرح ذیل می‌باشد:

الف. ویژگی‌های فردی؛ که شامل جنسیت، رشته تحصیلی و معدل می‌باشد.

ب. کیفیت تلاش دانشجویان که میزان نیرویی که دانشجویان صرف فعالیت‌های مختلف می‌کنند و بر مشارکت آنان در یادگیری، بهسازی و پیشرفت فردی تأثیر دارد (هاردی، ۲۰۰۵)؛ که در پرسش‌نامه با عنوان فعالیت‌های دانشگاهی شامل ابعاد کتابخانه و مرکز فن آوری اطلاعات، یادگیری دروس، تجربه با اعضای هیأت علمی، تسهیلات دانشگاهی، آشنایی‌های دانشجویان و انجمن‌ها و کمیته‌های دانشجویی می‌باشد که جمعا چهل و پنج سوال به صورت طیف چهار درجه‌ای لیکرت از هرگز تا همیشه (با امتیاز ۱ تا ۴) را در بر می‌گیرد. حداقل نمره‌ی این بخش از پرسش‌نامه ۱ و حداکثر نمره‌ی آن ۴ است.

^۱ College Students Experiences Questionnaire

^۲ Pace & Kuh

ج. کیفیت محیط دانشکده، عاملی است که بر رشد کیفیت علمی، پژوهشی، فکری، توانایی زیباشناسی، کلامی و خلاق تأکید دارد. کیفیت محیط دانشکده هفت سؤال هفت گزینه‌ای از تأکید ضعیف تا قوی را در بر می‌گیرد. پاسخ‌ها از هفت (بیشترین تأکید) تا یک (کمترین تأکید) نمره‌گذاری گردیده است. حداقل نمره‌ی این بخش از پرسش‌نامه ۱ و حداکثر نمره‌ی آن ۷ است.

د. انسجام اجتماعی؛ از نظر تینتو^۱ (۱۹۸۶) انسجام اجتماعی در بردارنده رفتارهای مرتبط با مشارکت اجتماعی است که ارتباط و تعامل دانشجو را با سایر دانشجویان، اساتید و کادر اداری و همچنین حضور در فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی دانشگاه را در بر می‌گیرد. انسجام اجتماعی دارای سه سؤال می‌باشد که دامنه پاسخ‌ها از یک تا هفت می‌باشد و هر چه عدد بزرگ‌تر باشد، نشان دهنده‌ی وجود ارتباط دوستانه، نزدیک، موثر و اجتماعی دانشجویان با دانشجویان دیگر، کارکنان اداری و اساتید است. حداقل نمره‌ی این بخش از پرسش‌نامه ۱ و حداکثر نمره‌ی آن ۷ است.

هـ. دستاوردهای دانشگاهی دانشجویان، شامل میزان پیشرفت آنان در جهت تحقق اهداف مهم آموزشی می‌باشد (ویلیامز، ۲۰۰۷). دستاوردهای دانشجویان شامل بیست سؤال چهار گزینه‌ای در ابعاد دستاوردهای حرفه‌ای، دستاوردهای رشد فردی، دستاوردهای تحصیلی و دستاوردهای ذهنی می‌باشد که به صورت طیف پنج درجه‌ای لیکرت از خیلی کم تا خیلی زیاد (با نمره ۱ تا ۵) تنظیم شده است. حداقل نمره‌ی این بخش از پرسش‌نامه ۱ و حداکثر نمره‌ی آن ۵ است.

روایی و پایایی این پرسش‌نامه توسط محققان مختلف چون پیس و کوه (۲۰۰۲)، اوجی (۱۳۹۲) و کریمی (۱۳۹۳) تأیید شده است (کریمی، ۱۳۹۳). با این حال در مطالعه حاضر مجدداً روایی آن از طریق «تحلیل گویه» و پایایی آن از طریق محاسبه‌ی «ضریب آلفای کرونباخ» محاسبه گردید.

^۱ Tinto

روایی زیرمقیاس‌های پرسش‌نامه بین ۰/۳۳ تا ۰/۸۸ در نوسان بود. روایی کل پرسش‌نامه نیز بین ۰/۵۱ تا ۰/۸۴ مثبت و معنادار به دست آمد. همچنین ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه ۰/۸۴ و برای زیرمقیاس‌ها بین ۰/۷۴ تا ۰/۹۴ در نوسان بود (جدول ۱)؛ که نشان دهنده این بود که پرسش‌نامه دارای روایی و پایایی قابل قبول برای اجرا می‌باشد.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی، ضریب همبستگی، آزمون تی مستقل و رگرسیون چندگانه به کمک نرم‌افزار SPSS17 استفاده شد.

جدول ۱. مقادیر آلفای کرونباخ محاسبه شده برای پرسش‌نامه

ابعاد	مقدار ضریب آلفا
فعالیت‌های مربوط به کتابخانه	۰/۷۴
تجربه با اعضای هیأت علمی	۰/۸۴
فعالیت‌های کلاسی	۰/۷۹
فعالیت‌های فوق برنامه	۰/۷۷
انجمن‌های دانشجویی	۰/۸۰
محیط دانشگاه	۰/۹۴
انسجام اجتماعی	۰/۷۲
دستاوردها	۰/۹۳
کل	۰/۸۴

نتایج

در این مطالعه از ۳۰۲ پرسش‌نامه توزیع شده، تعداد ۲۷۳ پرسش‌نامه توسط دانشجویان به طور کامل تکمیل، جمع‌آوری و مورد بررسی قرار گرفت. از مجموع ۲۷۳ نفر نمونه مورد بررسی، ۱۴۰ نفر (۵۱/۳٪) پسر و ۱۳۳ نفر (۴۸/۷٪) دختر بودند. تعداد ۸۲ نفر (۳۰٪) در زیرشاخه علوم انسانی، تعداد ۷۱ نفر (۲۶٪) در زیرشاخه علوم پایه و تعداد ۱۲۰ نفر (۴۴٪) در رشته علوم تربیتی تحصیل می‌کردند (جدول ۲).

جدول ۲. مشخصات جمعیت شناختی دانشجویان نمونه

مشخصات	تعداد	درصد
جنسیت		
پسر	۱۴۰	۵۱/۳
دختر	۱۳۳	۴۸/۷
رشته تحصیلی		
علوم انسانی	۸۲	۳۰
علوم پایه	۷۱	۲۶
علوم تربیتی	۱۲۰	۴۴
محل تحصیل		
شهید رجایی	۸۳	۴/۳۰
شهید باهنر	۸۲	۳۰
شهید مطهری	۵۷	۹/۲۰
سلمان فارسی	۵۱	۷/۱۸
جمع	۲۷۳	۱۰۰

جدول (۳) اطلاعات توصیفی کیفیت تلاش دانشجو، کیفیت محیط دانشگاه، انسجام اجتماعی و دستاوردهای تحصیلی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان فارس را نشان می‌دهد.

جدول ۳. اطلاعات توصیفی تجارب دانشگاهی و دستاوردهای تحصیلی دانشجویان

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	درصد زیر میانگین	درصد میانگین	درصد بالای میانگین
کیفیت تلاش دانشجو (نمره کل ۴)	۲/۴۷	۰/۳۹	۱۵	۶۸/۷	۱۶/۳
کیفیت محیط دانشگاه (نمره کل ۷)	۳/۵۱	۱/۴۴	۲۰/۱	۶۲/۷	۱۷/۲
انسجام اجتماعی (نمره کل ۷)	۴/۸۵	۱/۳۳	۱۸/۶	۶۷/۱	۱۴/۳
دستاوردهای تحصیلی (نمره کل ۷)	۲/۹۸	۰/۷۰	۱۶/۸	۶۸/۳	۱۴/۹

۱. به منظور بررسی رابطه بین تجارب دانشگاهی و دستاوردهای تحصیلی دانشجویان (سوال ۱)، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید. نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین مؤلفه تجارب دانشگاهی و دستاوردهای تحصیلی دانشجویان رابطه معنی‌داری وجود دارد ($p=0.0001$). مقدار این همبستگی 0.66 است. علاوه بر این، ضریب همبستگی بین تمامی زیرمؤلفه‌های تجارب دانشگاهی با متغیر دستاوردها نیز همگی معنی‌دار بود ($p=0.0001$). از بین خرده مقیاس‌های تجارب دانشگاهی، خرده مقیاس کیفیت محیط دانشگاه از بیشترین میزان همبستگی با مؤلفه دستاوردها برخوردار بود ($r=0.59$) (جدول ۴).

جدول ۴. میزان همبستگی بین تجارب دانشگاهی و مؤلفه‌های آن با دستاوردهای تحصیلی دانشجویان

متغیرها	کیفیت تلاش دانشجویان	کیفیت محیط دانشگاه	انسجام اجتماعی	تجارب دانشگاهی
کیفیت تلاش دانشجویان				
کیفیت محیط دانشگاه	0.38^{**}			
انسجام اجتماعی	0.32^{**}	0.38^{**}		
تجارب دانشگاهی	0.55^{**}	0.84^{**}	0.80^{**}	
دستاوردهای تحصیلی	0.52^{**}	0.59^{**}	0.45^{**}	0.66^{**}

$0.0001 = **$

۲. به منظور پاسخگویی به سوال دوم پژوهش مبنی بر پیش‌بینی دستاوردهای تحصیلی دانشجویان از طریق ادراک آنان از کیفیت تلاش، انسجام اجتماعی و کیفیت محیط دانشگاه، از روش آماری رگرسیون چندگانه استفاده شد که نتایج حاصله نشان داد، کلیه ابعاد تجارب دانشجویان 0.48 واریانس دستاوردهای تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی می‌کند و بر اساس ضرایب رگرسیون، بیش‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک دانشجویان از کیفیت تلاش دانشجویان ($\beta=0.30$ و $p<0.0001$) است که پیش‌بینی

کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها است و کم‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک آنان از کیفیت محیط دانشگاه ($\beta=0/39$ و $p<0/0001$) است که پیش‌بینی کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها می‌باشد (جدول ۵).

جدول ۵. پیش‌بینی تحقق دستاوردهای دانشجویان بر اساس ابعاد تجارب آنان

متغیرها	R	R ²	β	T	سطح معناداری
کیفیت تلاش دانشجویان	۰/۶۹	۰/۴۸	۰/۳۰	۶/۱۹	۰/۰۰۰۱
کیفیت محیط دانشگاه			۰/۳۹	۴/۱۶	۰/۰۰۰۱
انسجام اجتماعی			۰/۲۰	۷/۹۹	۰/۰۰۰۱

۳. در پاسخ به سوال سوم پژوهش (آیا ادراک دانشجویان دختر و پسر از کیفیت تلاش، انسجام اجتماعی و کیفیت محیط دانشگاه، پیش‌بینی کننده معنادار دستاوردهای تحصیلی آنان می‌باشد؟) از روش آماری رگرسیون چندگانه استفاده شد که نتایج آن در جدول (۶) نشان آمده است.

جدول ۶. پیش‌بینی تحقق دستاوردهای دانشجویان دختر و پسر بر اساس ابعاد تجارب آنان

جنسیت	متغیر	R	R ²	β	T	سطح معناداری
دختر	کیفیت تلاش	۰/۶۷	۰/۴۵	۰/۳۹	۵/۶۳	۰/۰۰۰۱
	کیفیت محیط			۰/۳۲	۴/۵۷	۰/۰۰۰۱
	انسجام اجتماعی			۰/۲۳	۳/۷۳	۰/۰۰۰۱
پسر	کیفیت تلاش	۰/۷۳	۰/۵۳	۰/۲۴	۳/۴۶	۰/۰۰۱
	کیفیت محیط			۰/۴۴	۶/۲۷	۰/۰۰۰۱
	انسجام اجتماعی			۰/۱۸	۲/۶۰	۰/۰۱

بر اساس نتایج جدول (۶)، کلیه ابعاد تجارب دانشجویان دختر ۰/۴۵ واریانس دستاوردهای تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند و بر اساس ضرایب رگرسیون، بیش‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک دانشجویان از کیفیت تلاش دانشجویان ($\beta=0/39$ و $p<0/0001$) است که پیش‌بینی کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها است و کم‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی

مربوط به ادراک آنان از انسجام اجتماعی ($\beta=0.23$ و $p<0.0001$) است که پیش‌بینی‌کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها می‌باشد.

همچنین کلیه ابعاد تجارب دانشجویان پسر $0/53$ واریانس دستاوردهای تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند و بر اساس ضرایب رگرسیون، بیش‌ترین قدرت پیش‌بینی‌کنندگی مربوط به ادراک دانشجویان از کیفیت محیط ($\beta=0.44$ و $p<0.0001$) است که پیش‌بینی‌کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها است و کم‌ترین قدرت پیش‌بینی‌کنندگی مربوط به ادراک آنان از انسجام اجتماعی ($\beta=0.18$ و $p<0.01$) است که پیش‌بینی‌کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها می‌باشد.

۴. در پاسخگویی به سوال چهارم مطالعه مبنی بر اینکه آیا ادراک دانشجویان مجرد و متاهل از کیفیت تلاش، انسجام اجتماعی و کیفیت محیط دانشگاه، پیش‌بینی‌کننده معنادار دستاوردهای تحصیلی آنان می‌باشد؟ از روش آماری رگرسیون چندگانه استفاده گردید که نتایج آن در جدول ۷ نشان داده شده است.

جدول ۷. پیش‌بینی تحقق دستاوردهای دانشجویان مجرد و متاهل بر اساس ابعاد تجارب آنان

وضعیت تاهل	متغیر	R	R ²	β	T	سطح معناداری
مجرد	کیفیت تلاش	۰/۷۱	۰/۵۰	۰/۲۴	۴/۳۵	۰/۰۰۰۱
	کیفیت محیط			۰/۴۲	۷/۵۷	۰/۰۰۰۱
	انسجام اجتماعی			۰/۲۵	۴/۴۸	۰/۰۰۰۱
متاهل	کیفیت تلاش	۰/۶۹	۰/۴۸	۰/۵۲	۵/۱۰	۰/۰۰۰۱
	کیفیت محیط			۰/۲۳	۲/۲۶	۰/۰۲
	انسجام اجتماعی			۰/۰۵	۰/۶۳	NS

بر اساس نتایج جدول (۷)، کلیه ابعاد تجارب دانشجویان مجرد $0/50$ واریانس دستاوردهای تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند و بر اساس ضرایب رگرسیون، بیش‌ترین قدرت پیش‌بینی‌کنندگی مربوط به ادراک دانشجویان از کیفیت محیط ($\beta=0.42$ و $p<0.0001$) است که پیش‌بینی‌کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها است و کم‌ترین قدرت پیش‌بینی‌کنندگی مربوط

به ادراک آنان از کیفیت تلاش ($\beta=0.24$ و $p<0.0001$) است که پیش‌بینی کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها است.

همچنین کلیه ابعاد تجارب دانشجویان متاثر 0.48 واریانس دستاوردهای تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند و بر اساس ضرایب رگرسیون، بیش‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک دانشجویان از کیفیت تلاش ($\beta=0.52$ و $p<0.0001$) است که پیش‌بینی کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها است و کم‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک آنان از انسجام اجتماعی ($\beta=0.05$) است که به صورت معنادار دستاوردها را پیش‌بینی نمی‌کند.

۵. آیا ادراک دانشجویان رشته‌های تحصیلی مختلف از کیفیت تلاش، انسجام اجتماعی و کیفیت محیط دانشگاه، پیش‌بینی کننده معنادار دستاوردهای تحصیلی آنان می‌باشد؟ نتایج به کارگیری روش آماری رگرسیون چندگانه به منظور پاسخگویی به این سوال در جدول ۸ نشان داده شده است.

جدول ۸. پیش‌بینی تحقق دستاوردهای دانشجویان رشته‌های تحصیلی مختلف بر اساس ابعاد تجارب آنان

رشته تحصیلی	متغیر	R	R ²	β	T	سطح معناداری
علوم پایه	کیفیت تلاش	۰/۷۶	۰/۵۷	۰/۱۲	۱/۵۱	NS
	کیفیت محیط			۰/۷۱	۷/۶۸	۰/۰۰۰۱
	انسجام اجتماعی			۰/۰۰۴	۰/۰۴	NS
علوم انسانی	کیفیت تلاش	۰/۷۹	۰/۶۳	۰/۳۵	۴/۲۵	۰/۰۰۰۱
	کیفیت محیط			۰/۴۵	۵/۱۹	۰/۰۰۰۱
	انسجام اجتماعی			۰/۱۴	۱/۹۴	۰/۰۵
علوم تربیتی	کیفیت تلاش	۰/۶۳	۰/۴۰	۰/۳۴	۴/۳۲	۰/۰۰۰۱
	کیفیت محیط			۰/۲۱	۲/۷۷	۰/۰۰۱
	انسجام اجتماعی			۰/۲۹	۳/۷۰	۰/۰۰۰۱

با توجه به یافته‌های نشان داده شده در جدول (۸)، کلیه ابعاد تجارب دانشجویان علوم پایه ۰/۵۷ واریانس دستاوردهای تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند و بر اساس ضرایب رگرسیون، بیش‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک دانشجویان از کیفیت محیط ($\beta=0.71$) و $p<0.0001$ است که پیش‌بینی کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها است و کم‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک آنان از انسجام اجتماعی ($\beta=0.004$) است که به صورت معنادار دستاوردها را پیش‌بینی نمی‌کند.

همچنین کلیه ابعاد تجارب دانشجویان علوم انسانی ۰/۶۳ واریانس دستاوردهای تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند و بر اساس ضرایب رگرسیون، بیش‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک دانشجویان از کیفیت محیط ($\beta=0.45$ و $p<0.0001$) است که پیش‌بینی کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها است و کم‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک آنان از انسجام اجتماعی ($\beta=0.14$ و $p<0.05$) است که پیش‌بینی کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها است.

و همچنین کلیه ابعاد تجارب دانشجویان علوم تربیتی ۰/۴۰ واریانس دستاوردهای تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند و بر اساس ضرایب رگرسیون، بیش‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک دانشجویان از کیفیت تلاش ($\beta=0.34$ و $p<0.0001$) است که پیش‌بینی کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها است و کم‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک آنان از انسجام اجتماعی ($\beta=0.29$ و $p<0.0001$) است که پیش‌بینی کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها است.

۶. به منظور پاسخگویی به سوال ششم پژوهش (آیا ادراک دانشجویان با عملکردهای تحصیلی مختلف از کیفیت تلاش، انسجام اجتماعی و کیفیت محیط دانشگاه، پیش‌بینی کننده معنادار دستاوردهای تحصیلی آنان می‌باشد؟) از روش آماری رگرسیون چندگانه استفاده گردید که نتایج آن در جدول (۹) نشان داده شده است.

جدول ۹. پیش‌بینی تحقق دستاوردهای دانشجویان با عملکردهای تحصیلی مختلف بر اساس ابعاد تجارب آنان

سطح معناداری	T	β	R^2	R	متغیر	معدل
۰/۰۱	۲/۷۲	۰/۳۹	۰/۵۳	۰/۷۳	کیفیت تلاش	کمتر از ۱۶
۰/۰۱	۲/۸۴	۰/۳۸			کیفیت محیط	
NS	۰/۸۸	۰/۱۲			انسجام اجتماعی	
۰/۰۰۰۱	۴/۱۸	۰/۲۷	۰/۴۶	۰/۶۸	کیفیت تلاش	بین ۱۶ و ۱۷/۹۹
۰/۰۰۰۱	۶/۵۵	۰/۴۴			کیفیت محیط	
۰/۰۳	۲/۱۵	۰/۱۴			انسجام اجتماعی	
۰/۰۰۰۱	۳/۸۲	۰/۳۳	۰/۵۱	۰/۷۱	کیفیت تلاش	بالتر از ۱۸
۰/۰۰۰۱	۳/۶۹	۰/۳۲			کیفیت محیط	
۰/۰۰۰۱	۴/۰۲	۰/۳۳			انسجام اجتماعی	

با توجه به نتایج حاصل که در جدول ۹ نشان داده شده است، کلیه ابعاد تجارب دانشجویان با معدل کمتر از ۱۶، 0.53 واریانس دستاوردهای تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند و بر اساس ضرایب رگرسیون، بیش‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک دانشجویان از کیفیت تلاش ($\beta=0.39$ و $p<0.01$) است که پیش‌بینی کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها است و کم‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک آنان از انسجام اجتماعی ($\beta=0.12$) است که به صورت معنادار دستاوردها را پیش‌بینی نمی‌کند.

همچنین کلیه ابعاد تجارب دانشجویان با معدل بین ۱۶ و 17.99 ، 0.46 واریانس دستاوردهای تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند و بر اساس ضرایب رگرسیون، بیش‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک دانشجویان از کیفیت محیط ($\beta=0.44$ و $p<0.0001$) است که پیش‌بینی کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها است و کم‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک آنان از انسجام اجتماعی ($\beta=0.14$ و $p<0.03$) است که پیش‌بینی کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها است.

و همچنین کلیه ابعاد تجارب دانشجویان با معدل بالاتر از ۱۸، ۰/۵۱ واریانس دستاوردهای تحصیلی را پیش‌بینی می‌کند و بر اساس ضرایب رگرسیون، بیش‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک دانشجویان از کیفیت تلاش و انسجام اجتماعی ($\beta=0.33$) و $p<0.0001$ است که پیش‌بینی کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها است و کم‌ترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک آنان از کیفیت محیط ($\beta=0.32$ و $p<0.0001$) است که پیش‌بینی کننده‌ی مثبت و معنادار دستاوردها است.

۷. برای پاسخ به سوال ۷ پژوهش (آیا بین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی دانشجویان بر اساس جنسیت، وضعیت تاهل و محل سکونت آنان تفاوت معناداری وجود دارد؟) از آزمون تی مستقل استفاده شد که نتایج حاصل در جدول ۱۰ نشان داده شده است.

جدول ۱۰. مقایسه میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی دانشجویان بر اساس جنسیت، وضعیت تاهل و محل سکونت

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنی داری
جنسیت	دختر	۱۳۳	۳/۰۱	۰/۷۰	۲۷۱	۰/۳۷
	پسر	۱۴۰	۲/۹۴	۰/۶۹		
وضعیت تاهل	مجرد	۲۰۱	۲/۹۴	۰/۷۰	۲۷۱	۰/۱۹
	متاهل	۷۲	۳/۰۷	۰/۶۹		
محل سکونت	بومی	۳۳	۲/۸۵	۰/۶۹	۲۷۱	۰/۲۷
	غیربومی	۲۴۰	۲/۹۹	۰/۷۰		

بر اساس نتایج جدول (۱۰)، هرچند میزان تحقق دستاوردهای دانشجویان دختر (با میانگین ۳/۰۱ و انحراف استاندارد ۰/۷۰) بیشتر از دانشجویان پسر (با میانگین ۲/۹۴ و انحراف استاندارد ۰/۶۹) است، اما تفاوت بین آن‌ها معنی‌دار نیست. از سوی دیگر، میزان تحقق دستاوردهای دانشجویان متاهل (با میانگین ۳/۰۷ و انحراف استاندارد ۰/۶۹) بیشتر از دانشجویان مجرد (با میانگین ۲/۹۴ و انحراف استاندارد ۰/۷۰) است، اما تفاوت بین آن‌ها معنی‌دار نیست. و بالاخره،

میزان تحقق دستاوردهای دانشجویان غیربومی (با میانگین ۲/۹۹ و انحراف استاندارد ۰/۷۰) بیشتر از دانشجویان بومی (با میانگین ۲/۸۵ و انحراف استاندارد ۰/۶۹) است، اما تفاوت بین آن‌ها معنی‌دار نیست.

۸. به منظور پاسخگویی به سوال ۸ پژوهش (آیا بین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی دانشجویان بر اساس رشته تحصیلی، محل تحصیل و عملکرد تحصیلی آنان تفاوت معناداری وجود دارد؟) از آزمون تحلیل واریانس یک‌سویه استفاده شد که نتایج در جدول (۱۱) آمده است.

جدول ۱۱. مقایسه میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی دانشجویان بر اساس رشته تحصیلی، محل تحصیل و عملکرد تحصیلی

متغیر	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار F	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
رشته تحصیلی	علوم پایه	۲/۸۰	۰/۷۳	۴/۸۰	۲	۰/۰۱
	علوم انسانی	۲/۹۲	۰/۷۰			
	علوم تربیتی	۳/۱۱	۰/۶۵			
محل تحصیل	شهید رجایی	۲/۸۴	۰/۷۳	۵/۱۱	۳	۰/۰۱
	شهید مطهری	۳/۰۹	۰/۶۱			
	شهید باهنر	۲/۸۷	۰/۶۵			
	سلیمان فارسی	۳/۲۵	۰/۷۱			
عملکرد تحصیلی (معدل)	کمتر از ۱۶	۲/۲۸	۰/۶۶	۳/۵۹	۲	۰/۰۵
	بین ۱۶ و ۱۷/۹۹	۲/۹۵	۰/۶۹			
	بالتر از ۱۸	۳/۶۵	۰/۷۳			

با توجه به یافته‌های جدول (۱۱) بیشترین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی مربوط به دانشجویان رشته علوم تربیتی با میانگین ۳/۱۱ و انحراف استاندارد ۰/۶۵ و کمترین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی مربوط به دانشجویان رشته علوم پایه با میانگین ۲/۸۰ و انحراف

استاندارد ۰/۷۳ است. ضمن آنکه تفاوت بین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی دانشجویان رشته‌های تحصیلی مختلف در سطح ۰/۰۱ معنی دار است.

از سوی دیگر، بیشترین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی مربوط به دانشجویانی است که محل تحصیل آن‌ها مرکز آموزش عالی سلمان فارسی (با میانگین ۳/۲۵ و انحراف استاندارد ۰/۷۱)، و کمترین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی مربوط به دانشجویانی است که محل تحصیل آن‌ها پردیس شهید رجایی (با میانگین ۲/۸۴ و انحراف استاندارد ۰/۷۳) است.

بعلاوه، بیشترین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی مربوط به دانشجویان با معدل بالاتر از ۱۸ (با میانگین ۳/۶۵ و انحراف استاندارد ۰/۷۳)، و کمترین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی مربوط به دانشجویان با معدل کمتر از ۱۶ (با میانگین ۲/۲۸ و انحراف استاندارد ۰/۶۶) است.

بحث و نتیجه گیری

هدف اصلی پژوهش، بررسی رابطه تجارب دانشگاهی دانشجویان با دستاوردهای تحصیلی آنان از تحصیل در دانشگاه فرهنگیان استان فارس بود؛ تا علاوه بر تعیین نقش ابعاد تجارب کسب شده‌ی دانشجویان و نیز تعیین نقش متغیرهای جنسیت، رشته تحصیلی و مقطع تحصیلی در تحقق دستاوردها، نشان دهد که کدامیک از ابعاد ادراک از کیفیت تلاش، کیفیت محیط و انسجام اجتماعی نقش موثرتری در کسب دستاوردهای دانشگاهی دانشجویان دارد.

نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه نشان داد که ادراک دانشجویان از کیفیت تلاش، کیفیت محیط و انسجام اجتماعی موجود در مؤسسه محل تحصیل آنان، پیش‌بینی کننده معنادار دستاوردهای دانشگاهی آنان است که، ادراک آنان از بیشترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک دانشجویان از کیفیت تلاش دانشجو است و کمترین قدرت پیش‌بینی کنندگی، مربوط به ادراک آنان از کیفیت محیط دانشگاه است؛ که این نتایج با بررسی‌های افرادی چون پیتمن (۲۰۰۳)، کلارک^۱ (۲۰۰۱)، کینیزی و کرار^۱ (۲۰۰۶)، میلر^۲ (۲۰۰۸)، میرز^۳

^۱ clarke

(۲۰۰۱) و آواندانو^۴ (۲۰۰۳) در رابطه با تاثیر کیفیت تلاش دانشجویان بر دستاوردهای تحصیلی هم‌راستا است. در حقیقت تاثیر تلاش دانشجو بر دستاوردهای تحصیلی، بسیار مهم و اساسی است و این عامل منجر به هم راستا شدن تحقیق‌های عنوان شده می‌باشد و علت قوی‌تر بودن تلاش دانشجو حاکی از آن است که دانشجویان معتقدند که در دانشگاه فرهنگیان فعالیت و پویایی دانشجویان مهم‌ترین عامل پیشرفت دانشگاه به حساب می‌آید و کاستی‌ها و نواقص مربوط به بخش محیط دانشگاه و انسجام اجتماعی به وسیله تلاش دانشجویان بهبود می‌یابد.

نتایج حاصل از بررسی نقش ابعاد ادراک دانشجویان زن و مرد از کیفیت تلاش، کیفیت محیط دانشگاه و انسجام اجتماعی در پیش‌بینی دستاوردهای تحصیلی آنان نشان داد که، از نظر دانشجویان دختر بیشترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک دانشجویان از کیفیت تلاش دانشجو و کمترین قدرت پیش‌بینی کنندگی مربوط به ادراک آنان از انسجام اجتماعی است؛ نتایج به دست آمده با مطالعات افرادی چون کویجت^۵ (۱۹۹۷) در رابطه با کیفیت تلاش بالاتر زنان نسبت به مردان و با تحقیق اوجی و مرزوقی (۱۳۹۲) از نظر پایین بودن انسجام اجتماعی همسو است؛ ولی با تحقیق‌های گریسون^۶ (۱۹۹۳)، ساکس و همکاران^۷ (۲۰۰۵) در مورد انسجام اجتماعی بالای دانشجویان زن هم‌راستا نیست؛ علت این نتایج آن است که دانشجویان دختر دانشگاه فرهنگیان، پیشرفت تحصیلی را نتیجه تلاش‌های خود می‌دانند و معتقدند که، خودشان شرایط تحصیل را بهتر می‌کنند و دانشگاه فرهنگیان امکانات کافی و لازمی را در اختیار آنان قرار نداده است و دانشگاه فرهنگیان در زمینه فعالیت‌های اجتماعی و برنامه‌های فوق درسی موفقیت‌چندانی ندارد.

¹ kezar and kinizi

² Miller

³ Meyers

⁴ Avendano

⁵ Cuyjet

⁶ Garrison

⁷ Sax et al

همچنین نتایج این بررسی مشخص کرده است که، طبق دیدگاه دانشجویان پسر بیشترین قدرت پیش‌بینی کنندگی، مربوط به ادراک دانشجویان از کیفیت محیط و کمترین قدرت پیش‌بینی کنندگی، مربوط به ادراک آنان از انسجام اجتماعی می‌باشد که با تحقیقات هس کومیتا و پاول^۱ (۱۹۹۶) در مورد ادراک دانشجویان مرد نسبت به محیط دانشگاه همسو است؛ ولی با پژوهش اوجی و مرزوقی (۱۳۹۲) در مورد انسجام اجتماعی دانشجویان همسو نمی‌باشد؛ تا جایی که با تحقیق کریمی (۱۳۹۳) در زمینه انسجام اجتماعی و محیط دانشگاه همخوانی ندارد. طبق نظر دانشجویان مشخص شده است که شرایط و امکانات محیطی در دانشگاه پسران بیشتر می‌باشد و آن‌ها از این شرایط در جهت بهبودی مراحل تدریس خود استفاده می‌نمایند و دانشجویان پسر زمان کمتری را صرف فعالیت‌های اجتماعی دانشگاهی می‌کنند.

همچنین در بررسی نقش ابعاد ادراک دانشجویان مجرد و متاهل از کیفیت تلاش، کیفیت محیط دانشگاه و انسجام اجتماعی در پیش‌بینی دستاوردهای آنان تفاوتی وجود دارد. در این زمینه عامل کسب دستاوردهای تحصیلی دانشجویان مجرد، کیفیت محیط و دانشجویان متاهل، کیفیت تلاش معرفی شده است و کمترین قدرت پیش‌بینی کننده دستاوردهای تحصیلی دانشجویان مجرد، کیفیت تلاش و دانشجویان متاهل، انسجام اجتماعی می‌باشد؛ در حالی که پیشینه وسیعی در مورد وجود رابطه بین مشارکت دانشجو و دستاوردهای دانشگاهی در فعالیت‌های تحصیلی و آموزشی بر دستاوردهای فردی، اجتماعی و تحصیلی آنان تاثیر مطلوب دارد (ماتلونگ^۲ (۲۰۰۲)، بریجز و همکاران^۳ (۲۰۰۵)، کارینی و کوه^۴ (۲۰۰۶)، پاسکارالا و ترنزینی^۵ (۲۰۰۵)، ژاو و همکاران^۶ (۲۰۰۵) و میلر^۷ (۲۰۰۸)).

¹ Hess-Quimbata and Pavel

² Monntelongo

³ Bridges et al

⁴ Carini and Kuh

⁵ Pascarella and Terenzini

⁶ Zhao et al

⁷ Miller

بررسی نقش ابعاد ادراک دانشجویان رشته‌های مختلف تحصیلی از کیفیت تلاش، کیفیت محیط دانشگاه و انسجام اجتماعی در پیش‌بینی دستاوردهای تحصیلی آنان نشان داد که، دانشجویان رشته‌های گوناگون تا حدودی ادراک مشابهی نسبت به مقوله‌های فوق دارند و در زمینه ایجاد تغییرات دستاوردهای تحصیلی تفاوت زیادی نداشته‌اند؛ در حقیقت دانشجویان رشته‌ی علوم انسانی و علوم پایه کیفیت محیط را مهم‌ترین عامل پیش‌بینی کرده‌اند و در رشته تحصیلی علوم تربیتی تلاش دانشجویان مهم‌ترین قدرت پیش‌بینی کننده مطرح شد. نتایج این بررسی با یافته‌های میرزا^۱ (۲۰۰۱)، یه^۲ (۲۰۰۴)، آواندانو^۳ (۲۰۰۳) و میلر (۲۰۰۸) در زمینه تلاش دانشجویان هم‌راستا می‌باشد؛ ولی انسجام اجتماعی در سه رشته تحصیلی عامل موثر بر دستاوردهای تحصیلی معرفی نشد؛ که این نتایج با بررسی اوجی و مرزوقی (۱۳۹۲) همخوانی ندارد.

نتایج حاصل از بررسی نقش ابعاد ادراک دانشجویان با عملکردهای تحصیلی مختلف از کیفیت تلاش، کیفیت محیط دانشگاه و انسجام اجتماعی در پیش‌بینی دستاوردهای تحصیلی تا حدودی متفاوت است؛ مهم‌ترین عامل پیش‌بینی کننده معنادار دستاوردهای تحصیلی دانشجویان با عملکرد تحصیلی عالی، کیفیت تلاش و انسجام اجتماعی مطرح شده است و کیفیت محیط پیش‌بینی معنادار دستاوردهای تحصیلی نیست؛ در حالی که در چندی از تحقیقات ادراک دانشجویان از کیفیت محیط دانشگاه سبب پیش‌بینی‌های دستاوردهای تحصیلی می‌شود (یه، ۲۰۰۴؛ پاسکارلا و ترزینی، ۲۰۰۵؛ هال دیوید^۴، ۲۰۰۵ و ریوس^۵، ۲۰۱۰). همچنین کمترین عامل پیش‌بینی کننده دستاوردهای تحصیلی دانشجویان با معدل متوسط و پایین، انسجام اجتماعی است و مهم‌ترین عامل پیش‌بینی کننده دستاوردهای تحصیلی دانشجویان با معدل پایین، کیفیت تلاش و دانشجویان با معدل متوسط، کیفیت محیط می‌باشد و

^۱ Meyers

^۲ Yeh

^۳ Avendano

^۴ Hall David

^۵ Rios

همچنین در تحقیقات مرتبط با بررسی ادراک دانشجویان از محیط دانشگاه با تحقق دستاوردهای آنان، روشن شد که ارتباط مثبتی بین ادراک دانشجویان از محیط دانشگاه و کمیت و کیفیت مشارکت آن‌ها در کسب تجارب آموزشی و تحقق دستاوردهای تحصیلی وجود دارد (آواندانو، ۲۰۰۳ و هال دیوید، ۲۰۰۵).

بنابر آنچه گفته شد، می‌توان عنوان کرد که، تفاوت معناداری بین دستاوردهای تحصیلی دانشجویان دختر و پسر وجود ندارد؛ در حقیقت دلیل اصلی موفقیت تحصیلی دانشجویان به طور کلی کیفیت تلاش آن‌ها مشخص شده است و دانشجویان از این طریق به بیشترین دستاوردهای تحصیلی دست یافته‌اند؛ البته کمترین قدرت پیش‌بینی کننده دستاورد تحصیلی آن‌ها کیفیت محیط است که لازم است منابع و بودجه‌بندی خاصی به این بخش اختصاص داده شود.

همچنین بیشترین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی، مربوط به دانشجویان رشته علوم تربیتی و کمترین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی، مربوط به دانشجویان رشته علوم پایه است و همچنین بیشترین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی مربوط به دانشجویانی است که محل تحصیل آن‌ها مرکز آموزش عالی سلمان فارسی است و در واقع می‌توان، چندی از عوامل اساسی موفقیت این دانشجویان را انجام فعالیت‌های اجتماعی و همچنین فعالیت‌های موثر دانشجویان معرفی کرد؛ همچنین کمترین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی مربوط به دانشجویانی است که محل تحصیل آن‌ها پردیس شهید رجایی است. بیشترین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی مربوط به دانشجویان با معدل بالاتر از ۱۸ و کمترین میزان تحقق دستاوردهای تحصیلی مربوط به دانشجویان با معدل کمتر از ۱۶ است. عامل اساسی تفاوت در این زمینه را می‌توان در این حوزه معرفی کرد که، دانشجویان با معدل بالا فعالیت‌های تحصیلی خود را به صورت مطلوب انجام می‌دهند و همچنین آن‌ها به صورت مطلوب در فعالیت‌های دانشگاه شرکت کرده و در تلاش‌اند که در زمینه‌های گوناگون موفقیت کسب کنند.

به طور کلی براساس تحقیق انجام شده پیشنهاد می‌شود که امکانات و شرایط محیطی آموزشی و پژوهشی در دانشگاه به صورت وسیع و گسترده فراهم شود و برنامه‌های مهم و اساسی در جهت بهبود کیفیت آموزشی طراحی شود و بودجه بندی‌های خاصی به دانشگاه‌ها در جهت ایجاد رفاه آموزشی داده شود و همچنین برنامه‌های علمی-آموزشی و تربیتی در جهت کسب دستاوردهای تحصیلی برای دانشجویان ایجاد کنند و دانشجویان را علاقه‌مند به فعالیت کنند؛ در حقیقت بخشی از کاستی‌های دستاوردهای تحصیلی، ناشی از انسجام اجتماعی است که در این زمینه لازم است که دانشگاه روابط خود را با سایر دانشگاه‌ها بیشتر کند و دانشجویان را با سایر دانشگاه و دانشجویهای سایر دانشگاه‌ها آشنا کند و همچنین برنامه‌های درون سازمانی در جهت همکاری و فعالیت‌های اجتماعی بیشتر دانشجویان توسط امور فرهنگی دانشگاه‌ها طراحی شود. در این راستا مهم‌ترین برنامه‌هایی که بایستی در این جهت اجرا شود شامل، دقت بیشتر به شیوه رفتاری کارمندان اداری دانشگاه با دانشجویان و تلاش در جهت ایجاد رابطه بهتر، توجه در جهت افزایش کار مشترک با اساتید و برقراری روابطی بیرون از کلاس درس، ایجاد شرایطی در جهت شرکت دانشجویان در برنامه‌های فوق برنامه و شرکت در انجمن‌ها و نهادهای دانشجویی می‌باشد.

هر طرح تحقیقاتی که اجرا می‌شود، ممکن است چندین مزیت و چندین محدودیت داشته باشد. از جمله محدودیت‌های این تحقیق علاوه بر عدم مشارکت تمامی دانشجویان در اجرای تحقیق، آن است که اگر در کنار پرسش‌نامه از روش مصاحبه هم استفاده می‌شد، اطلاعات جامع‌تری توسط محقق جمع‌آوری می‌شد. همچنین اصلی‌ترین نکته مثبت این تحقیق بررسی و ارزیابی دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه تازه تاسیس است که به وسیله این تحقیق، می‌توان در سال‌های آتی برنامه‌های در جهت بهبود شرایط ایجاد کرد.

بنا بر نتایج این تحقیق لازم است که دانشگاه فرهنگیان توجه اساسی به تجارب دانشگاهی در جهت تحقق دستاوردهای تحصیلی دانشجویان در دانشگاه داشته باشد و شایسته است که مسئولین آموزش و پرورش به پیشنهادات بیان شده توجه کنند و در عمل انجام دهند؛ در

حقیقت دانشگاه فرهنگیان بایستی برنامه‌هایی در جهت افزایش امکانات آموزشی و رفاهی دانشجویان فراهم کند و زمینه‌ی مشارکت‌های علمی و فرهنگی دانشجویان در دانشگاه را فراهم آورد؛ در واقع لازم است که محیط آموزشی مطلوبی برای دانشجویان، در جهت به کارگیری توانایی آن‌ها ایجاد شود و همچنین بتوانند حضوری موثر در اجتماع داشته باشند؛ تا بدین وسیله دانشجویان را به اهداف دانشگاه فرهنگیان نزدیک کرد و دانشجو معلمان شایسته‌ای را تربیت کرد.

منابع

- اوجی، آناهیتا و مرزوقی، رحمت‌اله (۱۳۹۲). «بررسی رابطه ویژگی‌های فردی و تجارب دانشجویان با دستاوردهای آنان از تحصیل در موسسات آموزش عالی غیر انتفاعی». پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، سال دهم، دوره دوم، شماره ۱۱، (پیاپی ۷۸)، ۷۱-۵۶.
- بازرگان، عباس؛ فتح‌آبادی، جلیل و عین‌اللهی، بهرام (۱۳۸۰). رویکرد مناسب ارزیابی درونی برای ارتقای مستمر کیفیت گروه‌های آموزشی در دانشگاه‌های علوم پزشکی. مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی. ۵ (۲). ۲۶-۱.
- حسینی، میرقاسم و نصر، احمد رضا (۱۳۹۱). اعتبارسنجی آموزش عالی در هزاره سوم با محوریت برنامه درسی. مجله نامه آموزش عالی. ۵ (۱۷). ۴۷-۱۳.
- شیخ‌الاسلامی، راضیه؛ محمدی، مهدی؛ ناصری جهرمی، رضا و کوثری، مجید (۱۳۹۴). «الگوی علی خودکارآمدی تحصیلی، یادگیری خود تنظیم و دستاوردهای تحصیلی دانشجویان». فن آوری آموزش، جلد ۹، شماره ۴، صص ۲۸۵-۲۹۸.
- کریمی، مرضیه (۱۳۹۳). «رابطه ویژگی‌های فردی و تجارب دانشگاهی با دستاوردهای تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد». مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / فروردین، ۱۴ (۱) ۶۴ تا ۷۷.

مقدسی، جواد و نوروززاده، رضا (۱۳۸۸) مقایسه سطح دانش، نگرش و مهارت دانشجویان سال آخر دوره کارشناسی ارشد مدیریت فن آوری اطلاعات بهره مند از آموزش مجازی و سنتی در دانشگاه آزاد اسلامی، نشریه مدیریت فرهنگی، ۳ (۴): ۹۵-۱۰۶.

Avendano J (2003). Student involvement: assessing student satisfaction, gains, and quality of effort. [dissertation]. Illinois: University of Illinois state, School of education.

Braxton, J. M., Milem, J. F., & Sullivan, A. S. (2000). The influence of active learning on the college student departure process. Toward a revision of Tinto's theory. *The Journal of Higher Education*, 71 (5), 569-590.

Bridges B K , Cambridge B , Kuh G D (2005) , Leegwater L H. Student engagement at minority serving institutions: emerging lessons from the BEAMS project. In: Gaither GH, editors. what works: achieving success in minority retention. *New Directions for Institutional research*. San Francisco: Jossey-Bass.

Byrd, W. Carson. (2004). Assessing campus community in the twenty- century. Master's of Science dissertation, Virginia Polytechnic Institute and State University.

Carini M, Kuh G D (2006) , Klein S P. Student engagement and student learning: testing the linkages. *Research in Higher Education*; 47 (1): 1-32.

Clarke, D. L. p. (2001), "Quality of effort and perceptions of the college environment: an variables for ethnic minority students", Doctoral dissertation. University of New Jersey state, School if education.

Cuyjet, M, J. (1997), African American Men on college Campuses: Their Need and their Perceptions, In M. J. Cuyjet *Helping African American Men Succeed in College*. San Francisco: Jossey Bass.

Davis T M, Murrell P H. (1993). A structural model of perceived academic, personal, and vocational gains related to college student responsibility. *Research in Higher Education*.; 34 (3): 267-289.

Garrison D R (1993). Quality and access in distance education: theoretical considerations. In: Keegan D, editors. *theoretical Principles of distance education*. New York: Rutledge; 1993.

Hall David A (2005). A comparative study of perceptions of participants and non-participants in a campus recreation program on the quality of students' college experiences [dissertation]. United States, California: University of the Pacific. [cited 2014 Feb 19]. Abstract available from: <http://proquest.Umi.com>.

Hardy LS (2005). Linear relationship between campus environment, involvement and educational outcomes at tribally controlled community

- college [dissertation]. Memphis, Tennessee: University of Memphis, College of education.
- Hess-Quimbata G, Pavel M (1996). Assessing an environmental attitude development model: Factors influencing the environmental attitudes of college students. Annual Meeting of the American Educational Research Association; April 8-12; USA, New York: NY; 1996.
- Irungu, J. N. (2010), "The relationship between engagement and perceived academic, personal, and social outcomes for senior international undergraduate students in research universities". Doctoral dissertation. University of Kansas, School of Education.
- Kezar, A, and Kinzie, J (2006), "Examining the ways institutions can create student engagement: the role of mission", Journal of student development, 47 (2): 149-172.
- Koljatic, M and Lohman G,D. (2003), "A longitudinal assessment of college student engagement in good practices in undergraduate education". Higher education, (3): 351-371.
- Konrad C (2002). The relationship of nursing student quality of effort, satisfaction, and self-reported perceptions of learning gains in associate degree nursing programs in specialized colleges [dissertation]. Illinois: University of Illinois state, Department of educational administration and foundations.
- Kuh G D (2001). Assessing what really matters to student learning: Inside the National Survey of Student Engagement. Change; 33 (3): 10- 66.
- Kuh, G, D. (2003), "what we are learning about student engagement from NSSE: benchmarks for effective educational practices, change 35 (2), 32-24.
- Lin M C (1997). Taiwanese college students' quality of effort and self-reported educational attainment. [Dissertation]. Columbia, Missouri: University of Missouri, Columbia.
- Lyons. A. L. (2007). An Assessment of Social and Academic Integration among State University.
- Mccluskey-Titus, P. (1996), "A Study of the relationship between student involvement in the Collegiate Experience and Learning Outcomes." Doctoral Dissertation University of Florida State, Department of Educational Leadership.
- Meyers R L (2001). Persistence of technical degree seekers [dissertation] Memphis, Tennessee: University of Memphis, School of education.
- Miller E V (2008). Perceived relation of adult community college students between quality of effort and outcome gains: adult students at one

- community college. [dissertation]. Columbia, Missouri: University of missouri-columbia, School of education;
- Monntelongo R (2002). Student Participation in College Student Organizations. Journal of the Indiana University Student Personnel Association.: 50-63.
- Pace R , Kuh G (2002). College student experiences questionnaire. CSEQ. [cited 2014 Feb 19]. Available from: <http://www.kc.uni-mb.si/media/dokumenti/CSEQ.pdf>
- Pascarella ET, Terenzini PT (2005). How college affects students: A third decade of research.1 st ed. San. Francisco: Jossey-Bass Publishers;.
- Pittman CJ (2003). A study of the relationship between college student experiences and administration and higher education;.[cited 2014 Feb 19].Abstract available from: <http://proquest.Umi.com>.
- Rios V A (2010). Community college transfer students' reflections of their needs, expectations, and persistence at a private four-year institutions. [dissertation]. San francisco: University of San francisco; [cited 2014 Feb 19]. Absteract available from: <http://proquest.Umi.com>.
- Sax L J , Bryant A N (2005), Harper C E. The differential effects of student-faculty interaction on college outcomes for women and men. Journal of College Student Development. 46 (6): 642-657.
- Severiens, S. E., & Wolff, R. (2008). A comparison of ethnic minority and majority students: Social and academic integration, and quality of learning. Studies in Higher Education, 33 (3), 253–266.
- Tinto V (1986). Theories of college student departure revisited. In: Smart JC,Tierney WG, editors. Higher Education: Handbook of theory and research. New York: Agathon.
- Williams, J.M. (2007), College student experiences questionnaire research program, 4th annual form of the associaition for institutional reseach city, MO.
- Yeh H (2004). College student experiences among Asian international graduates students at the university of Denver [dissertation]. Denver, Colorado: University of Denver, College of education.
- Zhao C M , Kuh G D , Carini R M (2005). A comparison of international student and American student engagement in effective educational practices. The Journal of Higher Education; 76 (2): 209-231.